Міністерство освіти і науки України

Хмельницький національний університет

МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної конференції

«Перспективи ренесансу HR-інжинірингу, економіки і бізнесу за умов конвергенції України з ЄС у рамках європейської інтеграції»

16-17 листопада 2023 року

м. Хмельницький

Даценко Ганна, Гладій Ірина, Майстер Людмила, СОЦІАЛЬНІ ВИТРАТИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ 349

Кульганік Оксана, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 351

Матвійчук Леся, ***Вендера Артем,*** РИЗИКИ В АВТОТРАНСПОРТНОМУ СТРАХУВАННІ 354

Доценко Інна, ***Григорчук Мар'яна, Форкун Дмитро,*** ОПЕРАЦІЙНІ РИЗИКИ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ 357

Овод Лариса, Божкевич Інна, ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ МІКРОПІДПРИЄМНИЦТВА 360

Скоробогата Лариса, Міщук Максим, БІЗНЕС-МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНИХ ВИРОБНИЧИХ ЛАНЦЮГІВ У МЕХАНІЗМІ СТВОРЕННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ 363

Скоробогата Лариса, Кульгук Ігор, ФОРМАЛІЗАЦІЯ РЕПУТАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В КАТЕГОРІЯХ ЦІННІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ: КОНЦЕПЦІЇ ОЦІНКИ ТА АЛГОРИТМИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ 365

Форкун Ірина, Палічук Олександра, Яворський Борис, ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ БЮДЖЕТАМИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ 368

Гейдарова Олена, Драйна Віктор, ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР 371

створення фейкових мобільних додатків та сторінок банків з використанням ідентичності справжніх банків.

Таким чином, з метою збереження операційної ефективності, банки мають змінити свої бізнес-моделі та пристосуватися до сучасних конкурентних умов. Через це, в банківському секторі відбувається пріоритизація напрямків розвитку в бік цифрової трансформації. Основний фокус робиться на розвитку платіжно-розрахункових систем, цифрового банкінгу та інших напрямків. Це дозволяє розширювати клієнтську базу, збільшувати частку на ринку, підвищувати фінансову стійкість та забезпечувати безпеку банку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Моделювання оцінки операційного ризику комерційного банку : монографія / за заг. ред. С. О. Дмитрова. – Суми : Українська академія банківської справи Національного банку України, 2010. – 277 с.

2. Дмитришин Л. І. Моделювання оцінки операційного ризику комерційного банку / Л. І. Дмитришин, О. С. Кушнір // Вісник Прикарпатського університету. – 2014. – № 10. – С. 186-191.

3. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework, 2004. [Electronic resource]. – Access mode: https://www.bis.org/publ/bcbs128.htm (дата звернення: 2.10.2023).

4. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова правління Національного банку України № 64, від 11.06.2018 р. // Офіційний сайт Верховної ради. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text (дата звернення: 25.10.2023).

5. Євтушенко Г. В. Операційні ризики в системі банківської діяльності та нові шляхи їх попередження / Г. В. Євтушенко, А. І. Бабошко, Д. І. Бушля // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 5. – С. 396-400.

6. Слатвінська М. О. Управління операційним ризиком банку: міжнародні стандарти та вітчизняна практика / М. О. Слатвінська // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2022. – № 5-6 (294-295). – С. 35-41.

7. Вощак О. В. Дослідження зміни профілю операційних ризиків банку / О. В. Вощак // Науковий погляд: економіка і управління. – 2023. – № 2 (82). – С. 102-107.

Лариса ОВОД
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Інна БОЖКЕВИЧ
здобувач вищої освіти, Хмельницький
національний університет, м. Хмельницький, Україна

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ МІКРОПІДПРИЄМНИЦТВА

В умовах цифровізації економіки, але одночасного спаду темпів виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг), сповільнення темпів розвитку мікропідприємств через військовий стан в Україні, виникають питання, пов'язані з розробкою та впровадження нових технологій управління підприємством, у тому числі й оборотними активами. Основними завданнями такого управління є визначення обсягу, структури, джерел покриття оборотних активів, оптимального співвідношення між їх складовими та достатнього розміру для забезпечення довгострокової й ефективної діяльності підприємства. Різноманітність об'єктів у складі оборотних активів впливає на вибір політики управління оборотними активами суб'єктів господарювання. Для мікропідприємств сфери надання послуг одним з

найважливіших об'єктів управління є дебіторська заборгованість, розмір якої подекуди становить біля 96 % оборотних активів.

Зростання дебіторської заборгованості спричиняє як позитивний, так і негативний вплив на діяльність підприємства [3]. Серед факторів позитивного впливу можна навести:

- стимулювання збільшення обсягів продажу послуг;
- встановлення стабільних і тривалих зв'язків із покупцями послуг;
- формування конкурентоспроможного асортименту послуг.

Чинниками негативного впливу є наступні:

- вилучення коштів з обігу;
- виникнення витрат на управління дебіторською заборгованістю;
- виникнення ризику сумнівної, простроченої заборгованості та її неповернення;
- виникнення, втрат від інфляції і зниження прибутку та ін.

Аналіз основних недоліків в управлінні дебіторською заборгованістю в обліково-аналітичній системі управління мікропідприємств України показав, що основними з них є:

- відсутність повної інформації щодо видів дебіторської заборгованості та термінів її погашення;
- відсутній порядок та методика роботи підприємства з простроченою дебіторською заборгованістю за її видами;
- не проводиться моніторинг та оцінка фінансового стану та кредитної історії дебіторів;
- відсутність та недостатність даних про зростання витрат, які пов'язані із зростанням розміру дебіторської заборгованості;
- не здійснюється надання розстрочок платежів та оцінка ефективності їх надання.

Усунення наведених недоліків дозволить зменшити рівень дебіторської заборгованості, налагодити ритмічність платежів та збільшити ефективність управління фінансами суб'єктів господарювання.

Основною метою процесу управління дебіторською заборгованістю в обліково-аналітичній системі є дієвий та суворий контроль за рухом усіх видів заборгованості та грошових коштів підприємства. В такій системі управління важливою складовою є економічний аналіз, який дозволяє дослідити стан, динаміку, структуру, співвідношення дебіторської заборгованості з кредиторською та з обсягами продажу. Проведення зазначеного аналізу ґрунтується на підсистемі інформаційного забезпечення управління.

Система інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень щодо дебіторської заборгованості має забезпечувати накопичення та своєчасну передачу даних про її склад, строки погашення, оборотність та ефективність використання у таких аспектах, які би задовольняли потреби управління. Формуванню такої інформаційної підтримки управлінських рішень сприяє дотримання наведених нижче вимог щодо:

– систематизації, уніфікації та формалізації, адміністрування процесу накопичення обліково-аналітичної інформації і створення звітів, які дають змогу через певний мінімальний склад кінцевих синтезованих показників отримувати дані про поточний стан ситуацією щодо дебіторської заборгованості та її складових, а також на перспективу;

– наявності широкого спектру аналітичних збалансованих показників для обробки й аналізу облікової інформації щодо дебіторської заборгованості та оборотних активів та активів в цілому;

– забезпечення дієвого контролю за даними специфічних інформаційних потоків, що виникають в процесі обробки і аналізу інформації щодо дебіторської заборгованості;

– структуризації та оптимізації інформаційних потоків між прогнозуванням, плануванням, регулюванням, обліком, аналізом та контролем дебіторської заборгованості;

– оперативної технічної і програмної підтримки у формуванні планової і обліково-аналітичної інформації для своєчасної її передачі і прийняття управлінських рішень [1].

Бухгалтерський облік як інформаційна система суб'єктів мікропідприємництва є основним джерелом інформації в управлінні дебіторською заборгованістю.

Фінансова звітність суб'єктів мікропідприємства складається відповідно до вимог Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» (далі НП(С)БО 25), затвердженого наказом Міністерства фінансів України» від 25.02.2000 № 39 [5]. У Балансі (форма № 1-мс) дебіторська заборгованість представлена за статтею 1155 «Поточна дебіторська заборгованість», де «відображається фактична заборгованість покупців або замовників за реалізовані їм продукцію, товари, роботи або послуги, включаючи забезпечену векселями, інших дебіторів, а також відображається визнана дебіторська заборгованість казначейських, фінансових і податкових органів, державних цільових фондів, зокрема за розрахунками з тимчасової непрацездатності» [5].

Існує ряд проблем в обліковій системі мікропідприємств щодо обліку розрахунків з покупцями послуг та іншими дебіторами, а саме:

- поєднання в одному рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами» розрахунків з різними видами дебіторів: покупцями, підзвітними особами, іншими дебіторами, що значно знижує контрольну функцію обліку заборгованості за її видами;
- неможливість отримання деталізованої інформації про дебіторську заборгованість в тому обсязі і вигляді, який достатній для проведення ґрунтовного аналізу розрахунків з різними дебіторами й прийняття управлінських рішень;
- доволі низький рівень контролю за станом та розмірами сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості;
- відсутність гнучкої системи розрахунків з дебіторами (відстрочка платежів, знижки за дострокову оплату, факторинг тощо) для ефективного управління дебіторською заборгованістю.

Тому з метою отримання повної, достовірної й оперативної інформації про стан дебіторської заборгованості за видами, строками та перспективами її погашення контрагентами доцільно забезпечити ефективну організацію цієї ділянки обліку:

– здійснити групування дебіторської заборгованості за аналітичними рахунками щодо термінів її погашення з метою організації обліку, внутрішнього контролю т аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві;

– проводити моніторинг стану простроченої та безнадійної заборгованості дебіторів за рахунками аналітичного обліку, а на їх основі аналіз впливу на фінансовий стан підприємства;

- здійснювати за даними облікової системи аналізу та контролю динаміки та структури дебіторської заборгованості, співвідношення її з кредиторською та обсягами продажу, оцінка показників оборотності, ліквідності та фінансового стану в цілому;
- вчасно проводити інвентаризацію та індексацію дебіторської заборгованості;
- проводити моніторинг потенційних покупців послуг з метою оцінки ринкової репутації, фінансового стану та платоспроможності для зниження ризику несплати боргів;
- визначати оптимальний розмір дебіторської заборгованості в цілому по підприємству, впроваджувати як засіб управління дебіторською заборгованістю її лімітування та перегляд граничних сум щодо усієї заборгованості, так і щодо окремих дебіторів [2].

Враховуючи специфіку діяльності мікропідприємств доцільно виділити такі аналітичні рахунки до рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами» [4]:

- 371 «Розрахунки за виданими авансами»
- 372 «Розрахунки з підзвітними особами»
- 377/1 «Нормальна дебіторська заборгованість»;
- 377/2 «Сумнівна дебіторська заборгованість»
- 377/3 «Безнадійна дебіторська заборгованість»

Ідентифікація наведених видів дебіторської заборгованості на субрахунку 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» в обліково-аналітичній системі мікропідприємства дасть змогу отримувати інформацію про потенційні загрози та вжити заходів щодо застосування оптимальних методів інкасації заборгованості без відчутного негативного впливу на рівень платоспроможності. Зокрема, переведення дебіторської заборгованості, яка виникає під час

звичайного операційного циклу (рахунок 377/1 «Нормальна дебіторська заборгованість») до складу сумнівної заборгованості (377/2 «Сумнівна дебіторська заборгованість») слугуватиме інформаційним індикатором необхідності прийняття рішення про застосування різних форм розрахунків, альтернативних грошовим (факторинг, вексельні розрахунки та інші форми розрахунків).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кащена Н. Б. Організаційно-інформаційна модель аналізу оборотних активів в контексті забезпечення стійкого розвитку підприємства / Н. Б.Кащена, Г. Л. Чміль, М. В. Костинська // Information aspects of socio-economic systems' development: monograph. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach. - 2016. - С. 366-374.

2. Москалюк Г. О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2012. – №721– С. 173 – 178.

3. Мулик Т. О. Аналітичне забезпечення заборгованості підприємства в умовах антикризового управління / Т. О. Мулик, О. Ф. Томчук, Л. І. Федоришина // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. - 2019. - № 1. - С. 146-160. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2019_1_14 (дата звернення 06.10.2023).

4. Попова В. Д. Удосконалення обліку дебіторської заборгованості в контексті формування інформаційного забезпечення платоспроможності суб'єкта господарювання. / В.Д. Попова, В.І. Кузь // Приазовський економічний вісник. - 2020. - Випуск 4(21). - С. 104-109.

5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність" [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39 – в редакції від 17.02.2023 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу**:** https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text (дата звернення 06.10.2023).

Лариса СКОРОБОГАТА
к.е.н., доцент, завідувачка кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Максим МІЩУК
здобувач вищої освіти,
Хмельницький національний університет.
м. Хмельницький, Україна

БІЗНЕС-МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНИХ ВИРОБНИЧИХ ЛАНЦЮГІВ У МЕХАНІЗМІ СТВОРЕННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ

Інноваційний розвиток національної економіки можна сприймати як керований багатофакторний механізм оновлення підприємств та пошуку інноваційних методів створення вартості підприємства, що здійснюється на основі прийняття стратегічних рішень. Основними напрямами стратегічних рішень мають стати вибір сегмента споживачів та каналів збуту продукції, формування оптимальної цінової політики, набуття та утримання ключової ролі в усіх видах взаємовідносин, які формуються у вигляді інтегрованих виробничих ланцюгів. Характерною ознакою інноваційної діяльності підприємства є унікальність бізнес-процесів та виконання унікальних бізнес-завдань, що визначають бізнес модель реалізації інтегрованих виробничих ланцюгів.

Щодо моделі бізнесу, то К. Облуй визначає її «як з'єднання стратегічної концепції фірми і технології її практичної реалізації, що розуміється як будівництво ланцюга вартості, що дозволяє ефективну експлуатацію, а також відновлення засобів і вмінь» [1, с. 4].

А. Афуа у своїй фундементальній науковій праці «Business models» навів, що бізнес-модель підприємства – це комплекс дій, методів і часу їхньої реалізації, використовуючи для